

ACTIVITATEA CENTRULUI DE LINGVISTICĂ, ISTORIE LITERARĂ
ȘI FOLCLOR ÎN ANUL 1968

Activitatea colectivului de cercetători de la Centrul nostru a fost concentrată în vederea îndeplinirii, în primul rînd, a sarcinilor legate de realizarea etapelor prevăzute la lucrările de interes național înscrise în plan: *Dicționarul limbii române*, *Atlasul lingvistic al Moldovei și Bucovinei* și *Dicționarul literaturii române*. Pentru *Dicționarul limbii române*, la care colaborează membrii sectorului de lexicologie și lexicografie, s-a început redactarea articolelor de la litera E (la care lucrează un colectiv compus din cercetătorii Zamfira Mihail, Victoria Zăstroiu, Maria Deutsch și Eugenia Dima) și a fost continuată operația de revizuire a articolelor de la litera Ș (efectuată de Corneliu Morariu și Doina Cobeț). Un membru al Centrului nostru (N. A. Ursu) a participat la revizuirea etimologiei neologismelor din porțiunile de *Dicționar* pregătite pentru tipar (de la litera N).

Pentru *Atlasul lingvistic al Moldovei și Bucovinei*, parte a NALR, lucrare la care sectorul de dialectologie colaborează cu catedra de limba română de la Facultatea de filologie din Iași, s-au efectuat anchete definitive în 25 de puncte, situate în zonele care revin cercetătorilor de la Centru. Au mai fost făcute 25 de anchete de probă, urmărindu-se elucidarea unor probleme de fonetică a graiurilor din Moldova și stabilirea unor zone în care urmează să se efectueze cercetări dialectale și toponimice cu caracter monografic. Prin aceste anchete de probă s-a urmărit încheierea fazei de pregătire a tuturor anchetatorilor și instruirea pentru transcrierea textelor. Pe măsură ce s-a obținut dotarea cu aparatura necesară, au fost înregistrate și texte pe bandă de magnetofon și s-au făcut fotografiile cerute de chestionarul NALR. Sub îndrumarea șefului de sector, prof. V. Arvinte, au făcut anchete Stelian Dumistrăcel, Ion Nută, Ion Florea și Doina Hreapcă.

Pentru *Dicționarul literaturii române*, volumul I (de la origini pînă la 1900), s-a lucrat la despuierea bibliografiei de bază și la alcătuirea fișierului care cuprinde deocamdată aproximativ 35.000 de fișe. A fost, de asemenea, alcătuită lista articolelor care vor figura în dicționar și s-au elaborat normele de lucru pe baza cărora s-a trecut la redactarea provizorie a primelor articole. Ele sînt consacrate unor scriitori, de valori diferite, croniciari, traducători, editori, ș.a., unor periodice, societăți, curente. În alte articole sînt prezentate opere literare, specii folclorice și opere aparținînd literaturii populare. Aceste articole vor fi cuprinse în Prospectul Dicționarului, de aproximativ 100 de pagini dactilografiate, care, la începutul anului viitor, va fi supus unei discuții publice, cu scopul de a obține sugestii pentru îmbunătățirea profilului și a modului de elaborare a acestei importante lucrări, destinate atât specialiștilor cît și publicului larg. La acest Dicționar lucrează, sub conducerea prof. N.I.Popa, șeful secției de istorie literară și folclor, Ion Lăzărescu, șef de sector,

Al. Teodorescu, V. Adăscăliței, Dan Mănuță, Leon Volovici, Remus Zăstroiu, Gabriela Drăgoi, Stănuța Crețu, Florin Faifer, Lucia Hopu, Ion Ciubotaru, Constanța Huiban și Lucia Cireș. Revizia lucrării este asigurată de Leon Volovici, secretarul științific al comitetului de redacție, și de C. Morariu. În activitatea de proiectare și în coordonarea lucrărilor, colectivul a primit un sprijin susținut din partea tov. N.A. Ursu, directorul Centrului.

În afară de aceste lucrări, cercetătorii din cele patru sectoare ale Centrului au lucrat la o serie de alte teme. La sectorul de lexicologie și lexicografie, în cadrul colaborării la *Dicționarul etimologic al limbii române*, tov. N. A. Ursu a redactat articolele consacrate mai multor neologisme de la literele B și C, repartizate de colectivul de elaborare a lucrării. La tema *Neologismele limbii române în perioada 1760—1860* s-a lucrat la îmbogățirea și reorganizarea fișierului (N. A. Ursu și Despina Ursu), urmînd ca în 1969 să înceapă redactarea monografiei respective. În cadrul sectorului de dialectologie s-au efectuat cercetări privind graiurile de tip ardelenesc nordic din centrul Moldovei (V. Arvinte), evoluția graiurilor populare românești sub influența limbii literare (St. Dumistrăcel), terminologia viticolă și pomicolă în regiunea Iași (I. Nuță) și terminologia meseriilor în mediul rural în Moldova (I. Florea). De asemenea, s-au efectuat anchete pe teren în vederea punerii la punct a metodei de lucru și a început adunarea materialului pentru realizarea unor studii monografice privitoare la toponimia Moldovei (Dragos Moldovanu), care vor precede Dicționarul toponimic al Moldovei și Bucovinei.

Cercetările asupra vieții și operei lui N. Gane (R. Zăstroiu) și asupra stilului lui M. Sadoveanu (F. Faifer), din planul de cercetare al sectorului de istorie literară, se înscriu în preocuparea de valorificare a moștenirii literare românești. În cadrul temei *Cercetări folclorice în Moldova și Bucovina*, membrii sectorului de folclor au lucrat la alcătuirea bibliografiei folclorului românesc și au efectuat mai multe anchete pe teren, pentru pregătirea echipei de anchetatori care vor întreprinde, în anii viitori, unele cercetări sistematice în Moldova și Bucovina. Trebuie menționată ca pozitivă colaborarea dintre cercetătorii de la sectorul de dialectologie cu cei de la folclor.

*

Ședințele publice de comunicări științifice organizate și în cursul acestui an în cadrul Centrului au avut drept scop, în primul rînd, să supună discuției unele rezultate ale cercetărilor efectuate de colaboratorii Centrului. În al doilea rînd, s-a urmărit lărgirea acestei activități, prin antrenarea cadrelor didactice de la Facultatea de filologie, a unor profesori secundari și a altor specialiști, pentru ca aceste ședințe să devină un mijloc de schimb de opinii între toți cercetătorii din Iași din domeniul lingvisticii, al istoriei literare și al folcloristicii. Acest deziderat este pe cale de realizare. În ședințele de anul acesta au fost prezentate următoarele comunicări: I. Lăzărescu, *N. Iorga istoric literar*; N. A. Ursu, *O disertație necunoscută, de la 1822, asupra limbii române literare*; V. Adăscăliței și I. Ciubotaru, *Varietatea și răspîndirea teatrului folcloric în județele Iași și Vastui*; Al. Teodorescu, *Critica literară românească între 1880—1900*; St. Dumistrăcel, *Condițiile influenței limbii literare asupra graiurilor populare românești*; N. I. Popa, *În jurul problemelor de metodologie a literaturii comparate*; V. Arvinte, *Raporturile lingvistice germano-române*; L. Volovici, *„Adversarii” Junimii*; N. A. Ursu, *Un manuscris necunoscut din care a extras Eminescu mai multe „cîntece de hune”*; C. Hrițcu, *Mejodii moldovenești necunoscute din prima jumătate a secolului trecut* (în completare la comunicarea precedentă); Dan Mănuță, *Leopardi și Eminescu*; Despina Ursu, *Adaptarea adjectivelor neologice în limba română literară din perioada 1760—1860*; Florin Faifer, *Expresia dramatică a operei lui Mihail Sadoveanu*; D. Irimia, *Stilistica și problemele studierii limbajului poetic românesc*.

În ședințele de comunicări au fost prezentate și numeroase lucrări de specialitate: G. Reichenkron, *Das Dakische, Rekonstruiert aus dem Rumänischen*, Wiesbaden, 1967; K.-H. Schroeder, *Einführung in das Studium des Rumänischen*, Berlin,

1967 (V. Arvinte); R. Wellek, A. Warren, *Teoria literaturii*, București, 1967 (Gabriela Drăgoi); B. Malmberg, *Les nouvelles tendances de la linguistique*, Paris, 1967 (I. Florea); *Dictionnaire de littérature contemporaine*, Paris, 1967 (L. Volovici); K. Krowlow, *Aspekte der modernen deutschen Lyrik*, München, 1965, K.-H. Krummacher, „Das als ob“ in der Lyrik, Köln, 1965, F. Kemp, *Dichtung als Sprache*, München, 1965 (H. H. Fassel); *Enciclopedia of Poetry and Poetics*, Princeton, 1965 (Dan Mănuță); Ion Negoitescu, *Poezia lui Eminescu*, București, 1968 (Al. Teodorescu); Virgil Nemoianu, *Structuralismul*, București, 1967 (Maria Deutsch); Ovidiu Birlea, *Poveștile lui Creangă*, București, 1967 (Lucia Hopu).

Rezultatele cercetărilor întreprinse au fost valorificate parțial prin publicarea lor în „Anuarul” Centrului, în alte publicații de specialitate din țară și străinătate, precum și în diverse reviste de cultură. În afară de studiile, articolele și recenziile publicate în volumul de față al „Anuarului”, mai consemnăm următoarele: N. I. Popa, C. Negruzzi („Revista de istorie și teorie literară”, 4/1968), *Aspectele particulare ale simbolismului românesc* (în vol. *Studii de literatură comparată*, publicat la Editura Academiei, 1968; versiunea franceză în *Actes du Ve Congrès de l'Association Internationale de Littérature comparée*), *Literatura actuală și cercetarea academică* („Cronica”, iulie 1968); N. A. Ursu, *O scrisoare necunoscută a lui Ion Budai-Deleanu către mitropolitul Moldovei* („Cronica”, 15/1968), *Un manuscris necunoscut din care a extras Eminescu mai multe „cîntece de lume”* (LR, 6/1968); V. Arvinte, *Zu den altgermanischen Wörtern im Rumänischen* (în vol. *Vermischte Beiträge*, Heidelberg, 1968), *Deutsche-rumänische Sprachbeziehungen* („Romanische Forschungen”, 2—3/1968), *Die Westgrenze des Entstehungsgebietes der rumänische Sprache* („Zeitschrift für Balkanologie”, 1/1968), *Concepția lui Sextil Pușcariu cu privire la formarea limbii și poporului român* („Analele științifice ale Univ. „Al. I. Cuza” din Iași”, 2/1968); Al. Teodorescu, *Cercetarea academică și actualitatea literară* („Cronica”, 31/1968); Stelian Dumistrăcel, *Din terminologia pămîntului în graiurile din Moldova* („Cercetări de lingvistică”, 2/1968); Dan Mănuță, *Cercetarea academică și actualitatea literară* („Cronica”, 28/1968), *Direcții ale esteticii și criticii lovinesciene pînă la 1916* („Iașul literar”, 7/1968), *Lovinescu și debutul lui Sadoveanu* („Ateneu”, 10/1968), *Sadoveanu la Iași* („Revista de istorie și teorie literară”, 3/1968), *Poezia — artă greu de înțeles?* („Flacăra Iașului”, 20 oct. 1968), G. Ivașcu, *Din istoria teoriei și criticii literare românești* („Ateneu”, 4/1968), G. Zeltner, *La grande aventure du roman français*, Alain Bosquet, *Saint-John Perse*, Z. Ornea, *Trei esteticieni* („Iașul literar”, nr. 1, 9/1968), M. Zwëig, *The Idea of a World University* („Cronica”, 37/1968); Leon Volovici, *Discuții teoretice despre roman*, N. Tertulian, *Eseuri, cronică literară* („Iașul literar”, nr. 2 și 4/1968); Florin Faifer, *Horia Lovinescu, Dramaturgia și generația idealului* („Iașul literar”, nr. 2 și 3/1968); I. Florea, „*Selecțiunea*”, revistă de cultivare a limbii („Tomis”, iulie 1968).

Dintre manifestările pe plan intern la care au participat cercetătorii de la Centru amintim simpozionul organizat de Centrul nostru împreună cu Secția de științe filologice a Academiei R. S. România cu prilejul comemorării a 100 de ani de la moartea lui Costache Negruzzi, la care au prezentat comunicări prof. N. I. Popa, *Negruzzi prozator*, I. Lăzărescu, *Realism și romantism în opera lui Negruzzi* și Al. Teodorescu, *Nuvela istorică a lui Costache Negruzzi*. Mai mulți cercetători de la secția de istorie literară au luat parte la lucrările conferinței de metodologie a istoriei și criticii literare de la București, la Academie, la care prof. N. I. Popa a prezentat comunicarea *Tendințe noi în critica franceză actuală*, în curs de tipărire în volumul *Metodologia istoriei și criticii literare*, la Editura Academiei.

Toți cercetătorii de la secția de lingvistică au participat la lucrările celui de al XII-lea Congres internațional de lingvistică și filologie romanică, care a avut loc în luna aprilie, la București. Din partea Centrului au fost prezentate următoarele comunicări: N. I. Popa, *Problèmes de stylistique et de poétique chez Gérard de Nerval* (la secția *Stilistică și poetică*); V. Arvinte, *Raporturile lingvistice germano-române* (la secția *Contactul dintre limbile romanice și alte limbi*), Stelian Dumistrăcel, *Condițiile influenței limbii literare asupra graiurilor populare româ-*

nești (la secția *Variante literare și variante neliterare*).

Centrul a fost vizitat de cercetătorii Robert L. Rankin, de la Department of Linguistics, University of Chicago și Jiri Lipa, Ústav pro jazyk český, Praga.

*

Dezvoltarea sectoarelor mai vechi (de lexicologie și lexicografie și de istorie literară) și întărirea celor mai noi (de dialectologie și de folclor), precum și creșterea nivelului pregătirii profesionale a cercetătorilor, în majoritatea tineri, a făcut ca în anul 1968, al cincilea de existență a Centrului ca unitate de cercetare constituită ca atare, să se poată obține rezultate bune în cercetarea problemelor la care colectivele de la Centru au fost antrenate. Continuarea acțiunii de îmbunătățire a bazei materiale și concentrarea activității tuturor colectivelor în jurul problemelor celor mai importante ale disciplinelor noastre vor asigura, în anii următori, succesul pe care eforturile tuturor îl îndreptătesc.

Stelian Dumistrăcel